

КУЛТУРНОТО ЕДИНСТВО НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОД В КОНТЕКСТА НА ФИЛОСОФИЯТА НА ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ

Румяна Модева

*"Аз разбирам света единствено като поле
за културно съревнование на народите".*

Гоце Делчев

В българската памет историческото пространство на Гоце Делчев е само малка част от територията на летописа. Твърде млад си отива от живота един от най- ярките и покоряващи със своята образованост и интелигентност дейци на ВМРО, чиито легендарен подвиг прехвърля годините и остава белязан с безсмъртие.

Гоце Делчев, изразител на убеждаващата комуникация

"Един истински ... апостол с пламенно сърце ... несломим и при най- жестокия неуспех, Гоце Делчев изгря като лъчезарна звезда над робския небосклон на страдална Македония, *като жива, безсмъртна идея* и откровение във величавата освободителна борба." Тази характеристика недвусмислено подсказва харизматичният и ангажиращ стил на комуникиране, с който Гоце Делчев е оказвал огромно влияние върху хората, с които общува. Този стил включва най-важният и съдържателен смисъл на убеждаващата комуникация в съчетаването на **идея, вдъхновение и импулс**, чрез които апостолът постига ангажиране на своята публика в конкретна борба.

Подходът на комуникиране у Гоце Делчев не търси непосредствена обратна връзка, той просто влага всичко от себе си, за да **УБЕДИ** слушателите си за кауза, която изисква да сменят нагласите си за морални и житейски ценности. Доколко той е успявал личи от доклада на Климент Шапкарев по повод честване на 31 години от смъртта му: "Гоце бе горски бистър, кристален извор, от който избликуваше любов, която обгръщаше всички, издигаше ги, изпълваше ги- правеше всички крилати и пленяваше сърцата им." Публиката му често пъги е твърде разнородна като религиозен и социален произход от семинаристи до протестанти, от ученици и гимназисти до подофи-

---

цери и юнкери, от социалисти до анархисти. Убеждаващата комуникация на Гоце е като “магнит”, който привлича, променя вярата и дава път на съгрудничеството и съгласието. По времето на Гоце, когато в Америка, Франция и Германия още никой не споменава за комуникацията като форма на влияние за пренасочване на интереси и потребности българският апостол предлага конкретно мнение за ролята на комуникацията във формиране на общественото мнение: “намерих, че мога да дам смисъл на моя живот...като слезна от орлови висини в село, където има нещастни ..., добри наши братя, които гинат и гният не в една неволя, не в едно робство. Да ида при тях, да ги прегърна в душата си ..., да им кажа да не се карат ... да не си пакостят. Да се обичат и да не прибежават да турските съдилища, сами да решават братски споровете си. ... за всяко помежду си да се разбират”, за да може “нов свят на любов и братство да се създаде”. Шапкарев свидетелства “сияят лица, готови да полетят след него и да произнесат традиционната клетва, крилати, щастливи и доволни пръв път в живота си”. Съобщенията на Гоце в убеждаващата комуникация са композирани върху една основа- демократично самоуправление и свободна комуникация между членовете на общността. С този подход той съумява да обедини различните нагласи на своята публика и да я целенасочи към утвърждаване на колективната отговорност.

Ролята на информацията за утвърждаване на комуникационната система на революционното движение в Македония в лидерското поведение на Гоце Делчев

Гоце Делчев е един от вдъхновителите и ръководителите на освободителното движение в Македония и Одринско и упражнява огромно въздействие върху неговото идеологическо въздействие. Още преди възникването на Вътрешната организация в София през 1892 г. се формулират демократичните принципи на революционната борба. Той полага големи усилия за издаване на печатни органи и за разпространение на революционна литература, участва при оформянето на основните документи на организацията: “Устав на българските Македоно-одрински революционни комитети” и “Правилник на българските Македоно-одрински революционни комитети”. Искането за автономия на Македония и Одринско се основава на решенията на Берлинския конгрес /на чл. 23 и 62/ и се свързва с мисълта, че при благоприятни условия Македония ще се съедини с България или ще послужи като обединително звено за федерация на балканските страни.

За спечелването на тази кауза Гоце Делчев подчинява своята дейност на непрекъснатото актуализиране на информацията за истината на страданията на населението в Македония. Не напразно той е наречен “арбитър”, “съдия”, “хвъркат”, “главен инспектор на всички чети и войводи”. В съдържателната същност на неговата комуникация с хората е вплетен идеалът за безграничната любов между хората и тяхната абсолютна свобода. “Този

идеал Гоце бе възприел и проповядваше не като интелегент ..., който с него попълва временна празнота в живота си и парадира с това. Не. Този блян за Гоце бе неговата органическа връзка със смисъла на живота и неговото лично битие. Той живееше, за да бъде абсолютно свободен и безгранично любящ другите, да го проповедва, да го всади и у другите". Гоце Делчев е убедителният PR на една хуманна система, за която преди него дават живота си Левски и Ботев и за която много години след неговата смърт ще даде живота си и Че Гевара. Убеждаващата комуникация на Гоце отрича собствената му слава. Нито на снимка, нито в йерархията на организацията той не заема първо място. Той не е избран, а признат за лидер на една борба, в която жертва всичко свое, за да победи измъчения народ на Македония.

Съревнование в полето на мирното творчество- характерна особеност на убеждаващата комуникация на Гоце Делчев

Макс Ландсбърг твърди, че лидерството смесва обикновено три различни въпроса: "продуктите, които лидерът създава; техниките, които лидерът използва и личните, характерни черти на лидера". Продуктът на Гоце Делчев това е множеството от хора, поели по пътя на борбата. Техниките на Гоце, това е убедителното му слово и личният му портрет на човек, който е слял себе си с образа на апостола и четника. Характерните черти на Гоце са чертите на редника от първите редици на борбата- себепожертвователен, честен и търпелив. Той приема като верую думите на учителя си Константин Величков: "Не сещаш ли ти ..., че преживяваме като народ времена печални и трябва да запазим чисто, недосегнато всичко, що светлее още в нашия живот". За Гоце това верую създава неговия характер и прозорлив ум. Смел и великодушен "борец за правда, за мир, за свобода, за култура-кумир за всички културни народи". Гоце убедено защитава позицията си като мнение и борба: "Аз разбирам света единствено като поле за културно съревнование на народите". И още: "Не е достатъчно да бъдеш народен труженик, без това да е констатирано от самия народ". Убеждаващата комуникация на Гоце влита гражданските му добродетели, скромността му- все убедителни аргументи за успеха на борбата му. Гоце владее диалектическия метод на мислене, но не е марксист. В историческото пространство на българската памет той си остава националреволюционер. Този факт предопределя отношенията му и с вътрешната и с външната организация за освобождение на Македония.

Още в началото на своята революционна дейност комуникацията му с всички дейци на освободителното движение, е подчинена на хуманизъм, но не на шовинизъм. Не напразно той не приема решението за масово въоръжено въстание и се опитва да обедини разногласията чрез убедителната теза: "Лошо бихме се отплатили на България за многобройните жертви подир нас, ако искаме да я вкараме боса в огъня." Той убеждава, че е важно "населението да не се подвъргне на едно масово поражение и да загуби

вярата си по-нататък”. Страстен привърженик на Вътрешната организация, той набляга на необходимостта от търпение и организираност, защото: “Сличния си пример на юначество и безстрашие ще се закрепят вярата и ще се подготвят и други да ни последват. Обрекли сме се на смърт.” Гоце Делчев е неуморим в поддържането на една информационна система, която да работи само с обективните и достоверни факти, засягащи освободителното дело. Той е категоричен, че за да се задуши борбата “Македония е обявена в революционно положение без да има революция в нея”. Гоце се старее да убеди, че страшно поражение е да се пожертват живите, събудените и юначните българи, ако се прибърза с повсеместно въстание. Той е привърженик на насаждането на такъв дух и идея за борба, които да укрепят куража и въодушевлението за освобождение.

В този смисъл са усилията на Гоце Делчев да постигне споразумение с Върховния комитет или поне с някои негови ръководители.

Той полага огромни усилия и няколко пъти прави обиколки начело на малка чета из Македония и Одринско с цел да укрепва и организира структурите на Вътрешната организация. В същото време той извършва просветна и пропагандна дейност сред населението. Идеите му за една бъдеща конфедерация на Балканите намира горещ прием сред народните маси.

Гоце Делчев осъжда Горноджумайското въстание, организирано от Върховния комитет през 1902 г. Той се противопоставя и на решението на Солунския конгрес на ВМОРО от 1903 г. за “повсеместно стратегическо въстание в Македония и Одринско”.

Гоце Делчев- стратег на комуникационната мрежа за освобождение на Македония

Революционната борба трябва да е съобразена с конкретните условия. Постигането на културното единство на българския народ не може да се осъществи без участието на екзархията, която “трябваше да стане обща за национално самосъзнаването се българско мнозинство.” /П.К. Яворов- “Гоце Делчев”-биография./ Гоце Делчев е за сплотяване на всички потиснати народности в страната. Друг важен фактор е постигането на другарски отношения между вътрешните дейци и Върховния комитет. По този повод е срещата между Гоце Делчев и Гьорче Петров в София. Взаимоотношенията между Вътрешната и Върховистката организация преминават през редица обрати и силни противоречия. Всичко това се отразява негативно върху дейността в Македония и Одринско. Според свидетелствата на

Никола Зографов, през 1896 г., България открива търговски консулства в Солун, Скопие, Битоля и Одрин. Трите български организации: екзархийска, революционна и дипломатическа, взимат ръководствата на българите в Македония и Одринско. За да отстояват и защитават българщината, те действат заедно на много места, а често влизат по между си в конфликт поради принципни и тактически различия. С образуването на револю-

ционна организация в Македония, начело с Атанас Наумов, Колушев, Иван Гарванов и Ат. Шопов - български търговски агент, се залага разцеплението във Вътрешната организация. Предвиждат се три плана за развитие на борбата:

- Първи - на екзархията, която представлява национално обединение на българския народ;

- Втори - Вътрешната революционна организация, искрено работи за образуване на автономна Македония и Одринско.

- Трети план - е българският държавен план, за който всички българи се чувстват длъжни да работят за българския народен идеал- обединение в една държава.

Ядрото на революционната борба се образува както е известно от Дамян Груев, Гоце Делчев, Тодор Лазаров, и др. от Скопския революционен окръг. Петимата: Петър поп Арсов, Пере Тошев, Тодор Лазаров, Дамян Груев и Гоце Делчев, основават философията си на идеята за самостоятелна автономна Македония чрез осъществяване на културното единство на българския народ на нейната територия с този от свободна България.

За постигането на тази цел първостепенна задача за тях се явява да се устроят пътища за съобщения. Нуждата от защита на лицата и групите от евентуални акции за нападение срещу враговете и провинилите се, налага образуването на въоръжени терористични групи. Работи се сред всички слоеве от населението като главна опора за идеологическата подготовка Гоце Делчев, сам учител, търси сред учителското съсловие.

Той предлага разбирателство с върховния Македонски комитет. Среща се с председателя Николаев, но генералът отказва да влезе във връзки с Вътрешната революционна организация. Главната задача на Г. Делчев е да осветли всички обществени среди, да ги запознае с плана на Вътрешната организация. Да докаже, че борбата за свобода е далеч от деня за въстание. Борбата трябва да е дълга и упорита “в пътя на революционно възпитание, за да може народът-роб самичък да повдига въстания за своето освобождение.” Такава е философията на Делчев. Културното единство на българския народ от двете страни на границата се подпомага от създаването на младежки и ученически кръжоци в София, Кюстендил, Дупница, Самоков, Пловдив и др., където се реализира революционно възпитание и подготовка. Наред с литературата, която се изпраща за Македония, се изпраща и оръжие в голямо количество.

Гоце Делчев подкрепя тезата: да се стои далеч от официалните сфери, да се черпи сила от народа, от масата главно чрез дружества.

Интригите и противоречията вътре в организацията и в отношенията ѝ с върховистите помрачават последните месеци от живота на Гоце Делчев. До последно обаче той остава верен на философията си за осъществяване на културното единство на българския народ, включително населяващ територията на Македония. Той отстоява българския си произход. Бори се не само за освобождението на “македонците българи”, но на всички македон-

---

ци. Димитър Влахов, в своята статия във в. “Македонско дело” от 4.05.1928 г. свидетелства: “Той не се бореше, за да станат българите в Македония господстваща нация, а за да бъдат те и другите народности в Македония свободни. Гоце Делчев е против присъединяването на Македония към България, както това са искали българските правителства. Българският дворец и върховистите, и то не само, защото знаеше много добре, че това е невъзможно, нереализуемо – но и защото той не искаше, щото македонците не-българи да изпаднат в положението на подчинени, угнетени.” Той твърдо се противопоставя на превръщането на организацията в една чисто българска организация, насочена против другите македонски народности. Той отлично познава положението на Балканите и в Европа. За него всички тези европейски държави разглеждат Македония като обект на експлоатация и грабеж. Той се противопоставя с всички сили и на политиката на върховистите, дори със силата на оръжието.

Философията на Гоце Делчев, е философия на хуманист. Той казва, че не воюва против османците като народ, а против османската тирания като господствена система.

Той казва:” Гърсих и смисъла на живота си да дам.....

Отхвърлих всички ежби, всички дрязги, всички борби във всекидневния живот. Не ме ласкаеха и всички надпреварвания, за да се издигнеш над гърба на другите и да стоиш над другите. Мислех и за мнозина, които са си давали живота по разни пътища и начини ..за благо на народа, на отечеството.

Гоце Делчев-щрих в наситената графика на картината от епоса на освободителната борба в Македония, е човекът, който ни дава конкретния образ на комуникатор, който съчетава знание, съдържание на идеал и личен пример в безсмъртието на утвърденото му първенство, защото: “Не страст-унищожаваша-го води,/не корист със отрова го пои,/когато по пътеки тайни броди/на бунта пламъка да разгори.” Мечтаното културно единство на народите, което Гоце бленува е все още път и борба, но той остава в българската памет, защото историята на казаното от него във времето и пространството остават актуални и значими.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Бележити българи, сб.,т.4, Държавно военно издателство, С. 1971.
2. Делчев, Гоце, сб., Наука и изкуство, С. 1978.
3. Ландсбърг, Макс, Основи на лидерството, Изд. “Класика и Стил” ООД, С. 2002.
4. Ньусон, Даг, Все о PR, Изд. “Инфра-М”, Москва, 2001.
5. Тодорова, Мариела, Гоцев лист /юбилеен в-к/, С. 1997.
6. Трайков, П., Гоцев лист, Изд. “Кукушко благотворително братство”, С. 1937.
7. Шапкарев, Климент, Спомени и мисли за Гоце Делчев, Изд. “Хр. Г. Данов” Пл. 1934.